

СЪДЪРЖАНИЕ

I. СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ДАЛЕКОСЪОБЩИТЕЛНИЯ ПАЗАР	
2. Далекосъобщителни услуги, предоставяни чрез фиксираната мрежа	7
2.1 Инфраструктура на фиксираната мрежа	7
2.2 Гласови телефонни услуги, предоставяни от БТК ЕАД чрез фиксираната телефонна мрежа.....	8
2.3 Цени и ценова политика на БТК ЕАД.....	9

I. СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ДАЛЕКОСЪОБЩИТЕЛНИЯ ПАЗАР

2. ДАЛЕКОСЪОБЩИТЕЛНИ УСЛУГИ, ПРЕДОСТАВЯНИ ЧРЕЗ ФИКСИРАНАТА МРЕЖА

2.1. Инфраструктура на фиксираната мрежа

Наличието на съвременна и ефективна далекосъобщителна инфраструктура е приоритетен фактор за развитието на пазарна икономика в Република България и за интеграцията на страната в Европейския съюз.

През последните години БТК ЕАД вложи значителни собствени средства в развитието на инфраструктурата. Като резултат от големите инвестиции за 2001 г., през 2002 г. съществено беше увеличена цифровизацията на абонатния капацитет и на преносните системи. Монтираният абонатен капацитет на цифрови абонатен капацитет достигна 990 000, а междуселищните цифрови връзки са над 320 000.

През 2002 г. бяха реализирани следните основни инвестиционни проекти:

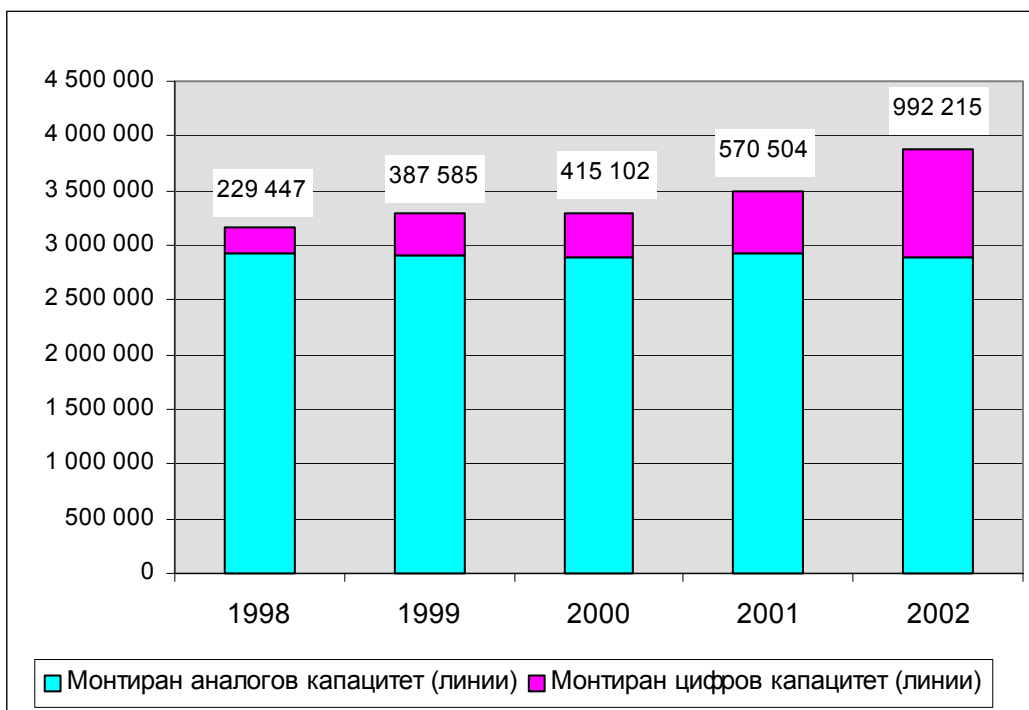
- Разширение на националната оптична преносна мрежа чрез изграждане на трета система SDH/STM-16. С реализирането на този проект БТК ЕАД, като основен инфраструктурен оператор в страната, предлага качествен пренос на глас и данни на своите клиенти, както и на своите конкуренти;
- Разширение на мрежата за наети цифрови канали /n x 64/ с обхващането на 135 града чрез изграждане на общо 167 възела. С реализирането на този проект се създават възможности за обмен на данни със скорост от 64kbit/s до 2 Mbit/s между офисите на БТК ЕАД в тези 135 града;
- Разширение на оптичните съединителни мрежи в градовете София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Стара Загора и Хасково на основата на SDH/STM/16/4/1 преносни системи;
- Изграждане на 650 км. регионални оптични рингове на основата на SDH технология;
- Монтиране на нови 405 000 цифрови главни абонатни линии като част от проект за мащабна цифровизация на мрежата. Проектът е в изпълнение на договореностите на Република България с Европейския съюз по Глава 19

Основни характеристики на развитието на физическата инфраструктура на фиксираната мрежа са представени в таблици 2 и фиг 6.

Таблица 2

Година към 31.12	Монтиран цифров капацитет (линии)	Общ монтиран капацитет (линии)	Процент на цифровизация
1998	229 447	3 160 365	7.26%
1999	387 585	3 300 337	11.74%
2000	415 102	3 300 228	12.58%
2001	570 504	3 497 390	16.31%
2002	992 215	3 886 470	25.53%

Източник: информация, представена от БТК ЕАД на КРС

Общ монтиран капацитет

Фиг 6

Източник: Информация, представена от БТК ЕАД на КРС

През 2002 г. стартира нов проект за ускорена цифровизация на националната телекомуникационна мрежа. Общият капацитет на проекта включва изграждането на около 350 000 нови цифрови главни линии към съществуващите цифрови централи.

С реализацията на двата проекта през 2003 г. се създават предпоставки за достигане на:

- 42% степен на цифровизация на националната телекомуникационна мрежа;
- 73% степен на цифровизация за София;
- степен на цифровизация за Варна, Пловдив, Бургас, Плевен, Хасково, Стара Загора, Русе, Велико Търново и Благоевград - между 50% и 70%.

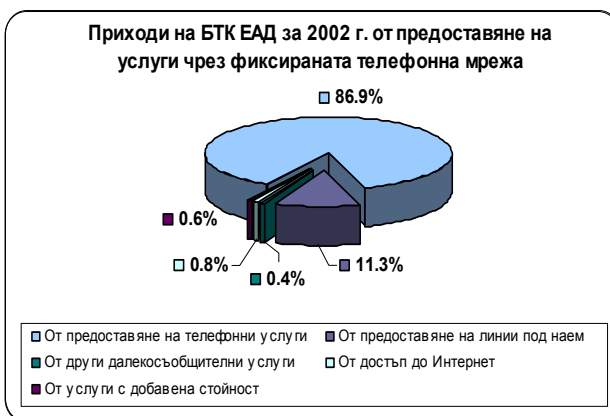
2.2. Гласови телефонни услуги, предоставяни от БТК ЕАД чрез фиксираната телефонна мрежа

Приходите на БТК ЕАД за 2002 г. от предоставяни услуги чрез фиксираната телефонна мрежа като цяло нарастват незначително с 0,2% спрямо 2001 г.

Гласовата телефонна услуга, предоставяна с изключителни права до края на 2002 г. чрез фиксираната обществена комутируема телефонна мрежа, е с най-голям относителен дял в приходите на БТК ЕАД (87%). Въпреки това, през 2002 г. компанията отчита намаляване на тези приходи, както в относителния им дял с 3,3% спрямо 2001 г., така и в абсолютната им стойност. Тази промяна силно контрастира с 16 %-ното им нарастване през 2001 г. спрямо 2000 г. Това се дължи до голяма степен на предпочитанията на потребителите, които заменят фиксираната телефонна услуга с мобилна телефонна услуга, която става все по-достъпна и икономически изгодна.

Наблюдава се увеличение на приходите в левова равностойност и като относителен дял в общата структура на приходите от предоставяне на линии под наем, достъп до Интернет, както и от услуги с добавена стойност.

Намаляват приходите от радиофикация и телексни услуги, включени в "други далекосъобщителни услуги".

Източник: БТК ЕАД

Фиг.7

2.3. Цени и ценова политика на БТК ЕАД

2.3.1. Гласова телефонна услуга

През последните години БТК ЕАД провежда политика на ребалансиране на цените, с оглед достигане на структурата, утвърдена в рамките на Европейския съюз.

Основен фактор, оказващ силно влияние върху политиката на развитие на компанията и върху ребалансирането на тарифите е отпадането в края на 2002 г. на монопола на БТК ЕАД върху гласовата телефонна услуга, линиите под наем и презграничния пренос на глас в реално време.

Компанията определя цените си, спазвайки изискванията на действащата към 31.12.2002 г. Методика за определяне на цените на обикновената телефонна услуга и линиите под наем. Съгласуването на цените съгласно Методиката е подчинено на следните основните цели:

- продължаване на тарифното реструктуриране за постигането на разходно ориентирани цени по основните видове услуги и ограничаване на крос субсидирането между тях;
- постигане на ценови равнища, които да не възпрепятстват навлизането на други оператори на пазара, след приключването на периода на изключителни права на БТК ЕАД;
- максимално доближаване на ценовите равнища и съотношения до съществуващите в европейските държави с развита конкуренция;
- определяне на цени на услугите, предлагани чрез обществената фиксирана комутируема телефонна мрежа на равнища, които да позволяват развитието на нови далекосъобщителни услуги и тяхното адекватно позициониране в "портфейла" на услугите на компанията.

С оглед по-плавното изменение на цените, БТК ЕАД планира извършването на двукратни промени през 2002 г. Проектът за първото изменение на цените е внесен в началото месец януари 2002 г. в КРС, която съгласува предложените цени със свое решение № 10 от 14.02.2002 г. Въвеждането на тези цени стана възможно от 1 май 2002 г., вместо от 1 март 2002 г., както бе предвидено.

В следствие на забавянето, новите цени не отчитат промените в индексите на потребителските цени за месеците март и април. Предвид тези фактори, и във връзка с мотивираното искане на БТК ЕАД за еднократно използване на ценови коригиращ фактор (ЦКФ) във формулата за определяне на допустимото изменение в рамките на потребителските ценови кошници, КРС предложи на министъра на транспорта и съобщенията да утвърди за еднократно приложение ЦКФ със стойност 4,4%.

Това предложение не бе прието, което забави ребалансирането на цените на БТК ЕАД и те запазват нивата, действащи от месец май 2002 г.

В одобрения през 2002 г. пакет се наблюдават следните промени в цените на обикновените телефонни услуги:

Таблица 3

Цени на БТК ЕАД за ¹ :	домашни потребители			бизнес абонати		
	октомври 2001	май 2002	промяна	октомври 2001	май 2002	промяна
абонамент	4.8	6.302	31%	12.5	14	12%
1 мин. селищен разговор	0.015	0.017	13%	0.03	0.035	17%
1 мин. междуселищен разговор	0.162	0.143	-12%	0.179	0.159	-11%
1 мин. международен разговор	0.906	0.747	-18%	0.906	0.747	-18%

Източник: БТК ЕАД

В резултат от промяната, съотношението на цените на селищните, междуселищните и международните разговори е изменено от 1:20:50 на 1:15:37,5². Средната стойност на това съотношение в Европа за 2002 г. е 1:2,7:5,7.

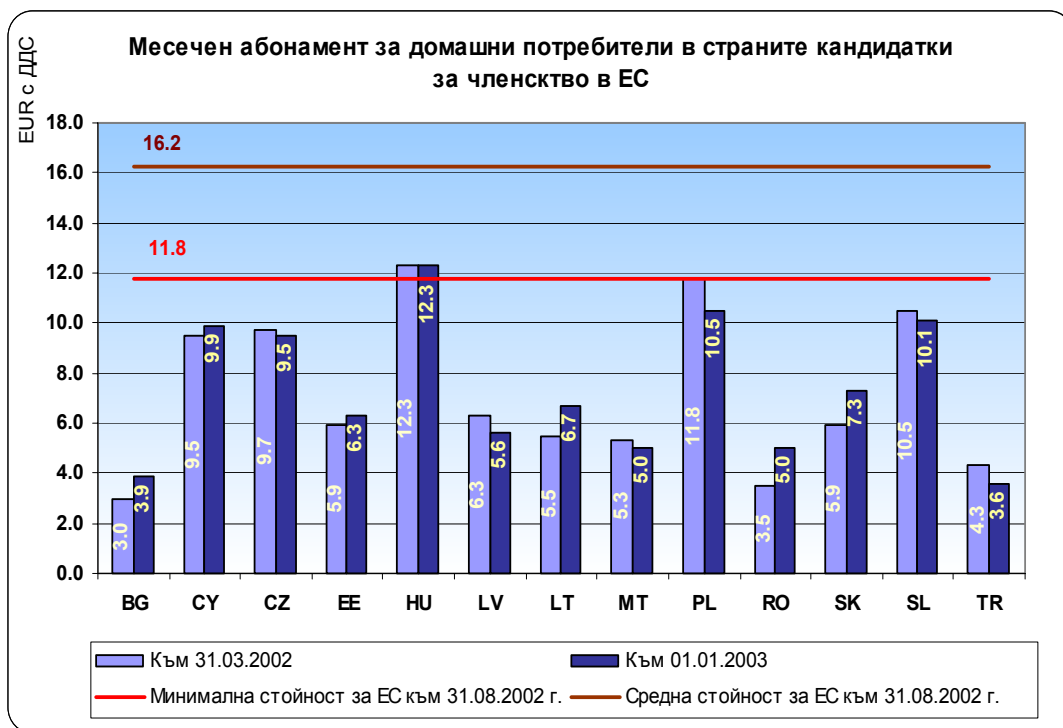
В графиките по-долу е представен сравнителен анализ на цените³ за месечен абонамент и потребление на фиксираната гласова услуга в държавите - кандидатки за членство в ЕС към края на месец март 2002 г. и действащи към началото на 2003 г. /цените на БТК ЕАД са от месец май 2002 г./. Представени са и средните, минималните и максималните стойности за страните членки на ЕС към месец август 2002 г.

Следващите две графики представят цените на т.нар. исторически оператори за месечен абонамент за домашни и бизнес абонати в страните от ЦИЕ. В много от страните абонаментът е доста по-нисък от разходите на оператора. Ясно се вижда, че абонаментната такса във всяка от тях е под средната стойност на страните от ЕС.

¹ Представени са цените на предлаганите услуги в лв., без ДДС, претеглени с техните постоянни тегла в потребителската ценова кошница за обикновена телефонна услуга, според Методиката за определяне на цените на обикновената телефонна услуга и линиите под наем

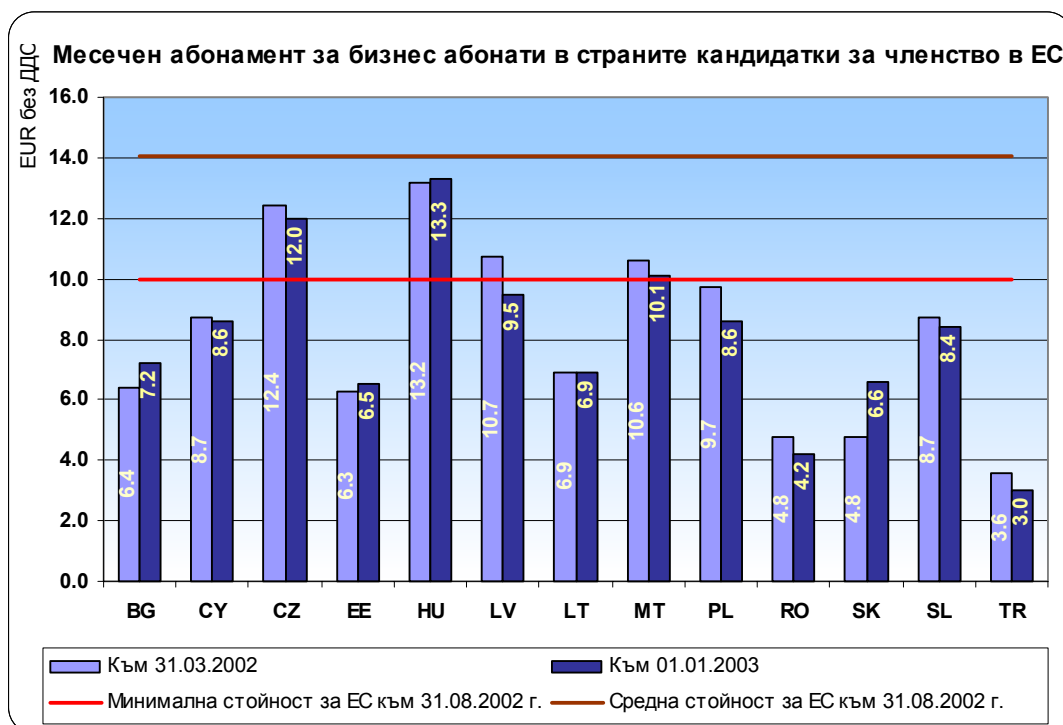
² при цени за 5 мин. селищен разговор през цифрова централа; междуселищен - на разстояние над 100 км в часовете със силен трафик от 08ч. до 21ч. и международен – до съседни страни

³ в евро, с ДДС за домашни потребители и в евро, без ДДС за бизнес абонати

Източник: EC, Eight Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, PWC Consulting, 1st Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector), IBM Business Consulting Services, 3rd Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector)

Фиг. 8

Източник: EC, Eight Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, PWC Consulting, 1st Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector), IBM Business Consulting Services, 3rd Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector)

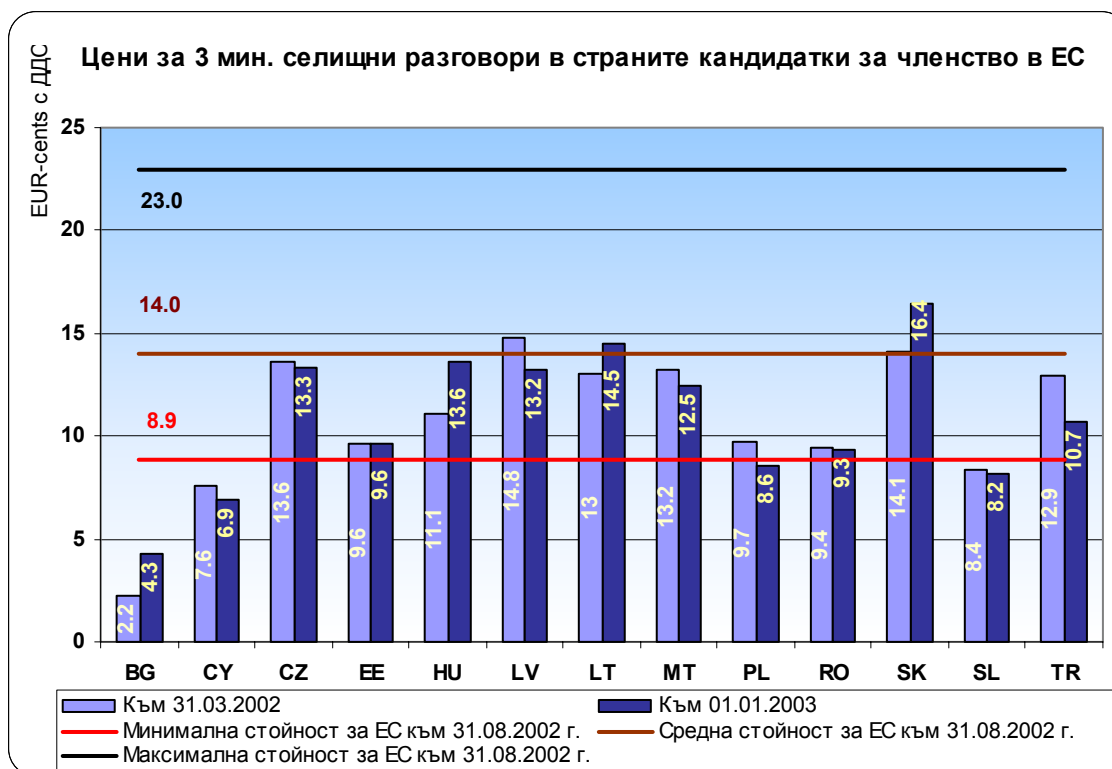
Фиг. 9

Спрямо края на март 2002 г. цената на месечния абонамент за домашни потребители се е увеличил средно с 2,4% за 13^{те} кандидат-членки, като средната му стойност към началото на 2003 г. е 7,4 € на месец, а за бизнес абонатите тази стойност е 8,07 €, без ДДС (средно е намаляла с 1,8% спрямо края на март 2002 г.). Цените на БТК ЕАД все още са по-ниски от средните за останалите страни - кандидатки.

В страните от ЕС продължава тенденцията към увеличаване на месечния абонамент, като за периода от 1998 г. до 2002 г. се наблюдава увеличение от 20% на месечната такса за домашните потребители и от 16,6% за бизнес абонатите.

В същото време продължава процеса на цялостно ребалансиране на цените за фиксирани телефонни услуги като намаляват тарифите на всички разговори, по-забележимо междуселищните и международните, с цел премахване на неконкурентното крос субсидиране на цените на операторите със значително пазарно влияние.

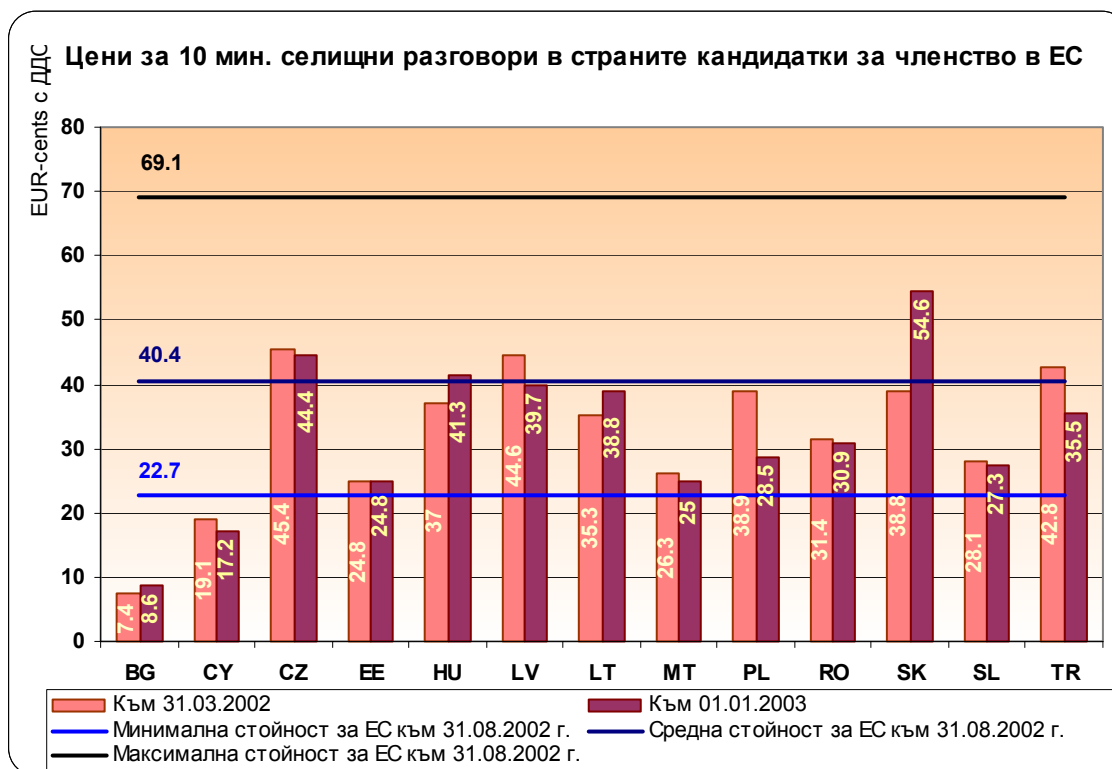
Представените по-долу графики показват цените на историческите оператори за 3 мин. и 10 мин. селищни разговори⁴.

Източник: EC, *Eight Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package*, PWC Consulting, *1st Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector)*, IBM Business Consulting Services, *3rd Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector)*

Фиг. 10

⁴ на 3 км разстояние в часовата зона от 11ч. до 24ч.

Източник: EC, *Eight Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package*, PWC Consulting, *1st Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector)*, IBM Business Consulting Services, *3rd Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector)*

Фиг. 11

Анализът сочи, че цената на 3 мин. селищен разговор в България, дори след промяната на цените през месец май, е най-ниска в сравнение с всички останали държави.

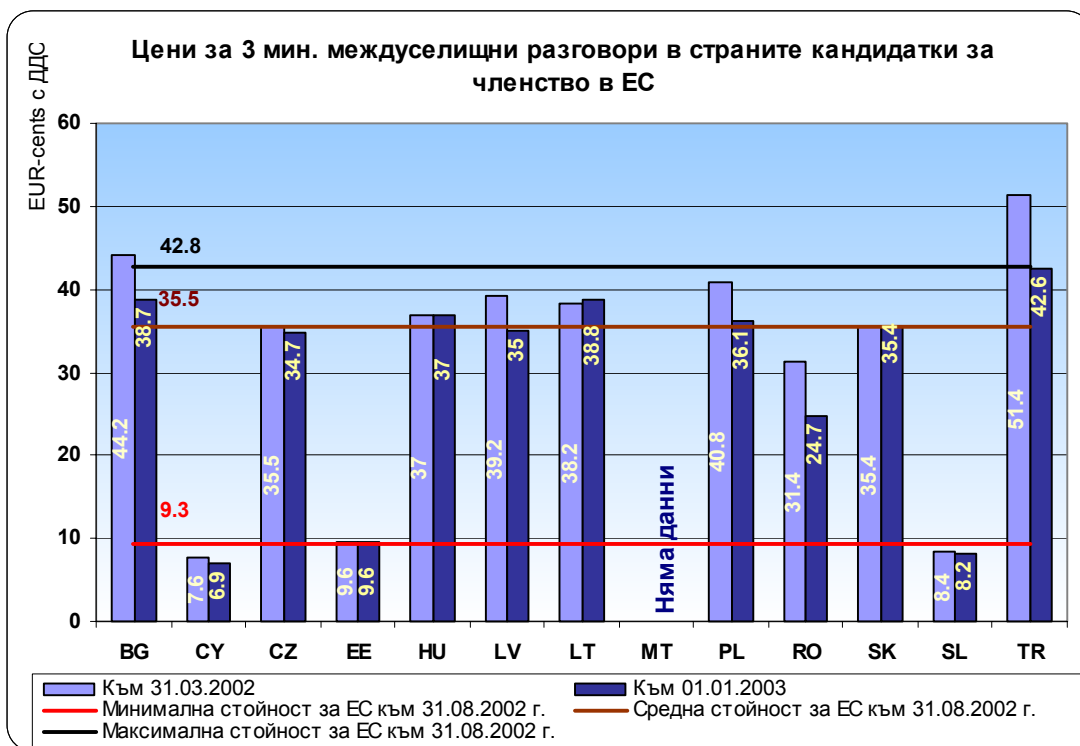
Средната стойност на 3 мин. селищен разговор в часове с натоварен трафик за страните – кандидатки за членство в ЕС е 10,9 €-cents към началото на 2003 г., като се е увеличила средно с 4,36% спрямо края на 2001 г. и с 1,07% спрямо края на март, 2002 г. В Чешката Република, Естония, Унгария, Литва и Полша има алтернативни оператори, предлагащи фиксирани селищни и междуселищни телефонни услуги на по-ниски цени от историческия оператор.

За страните от ЕС, за разлика от миналогодишната ситуация, се наблюдава намаление на тарифите за 3 мин. селищен разговор – 14 €-cents спрямо 14,6 €-cents към края на 2002 г.

Следващите графики представят тарифите на историческите оператори за 3 мин. и 10 мин. междуселищни разговори⁵. Поради размерите на страните, тарифите за Кипър, Естония и Словения за селищен и междуселищен разговор съвпадат, а за Малта дефиницията за междуселищен разговор не е приложима.

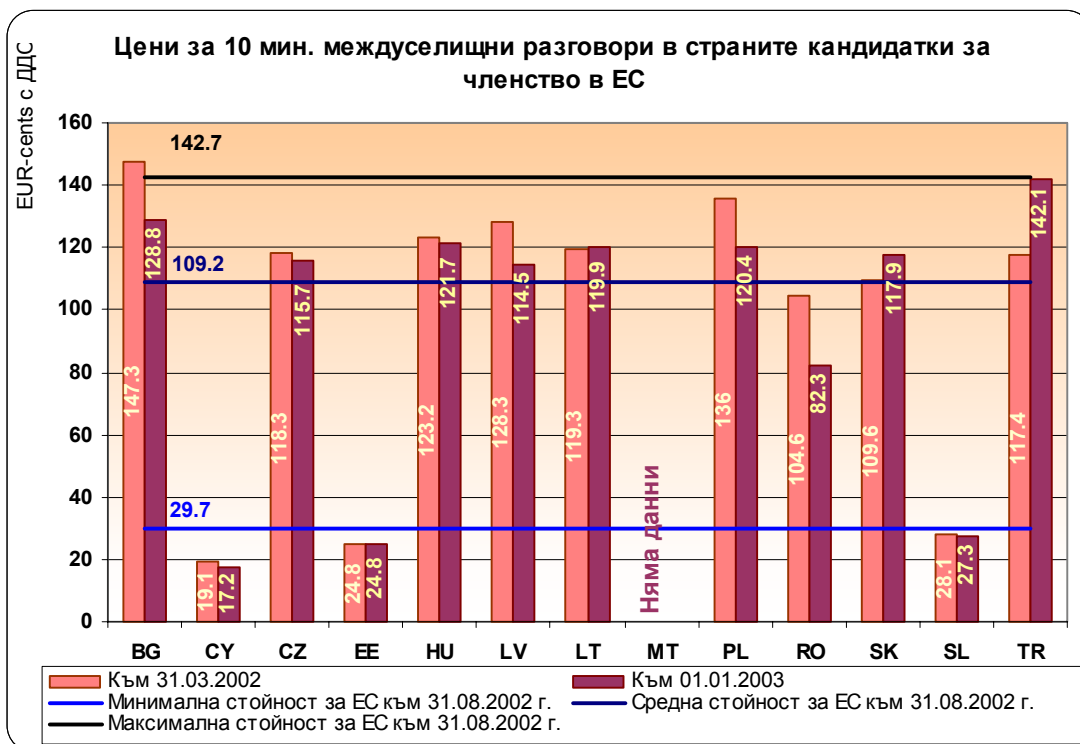
⁵ за разстояния над 200 км в часовата зона от 11ч. до 24ч.; данните за България са тарифите на БТК ЕАД за трета междуселищна зона – за разстояние над 100 км.

Източник: EC, Eight Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, PWC Consulting, 1st Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector), IBM Business Consulting Services, 3rd Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector)

Фиг. 12

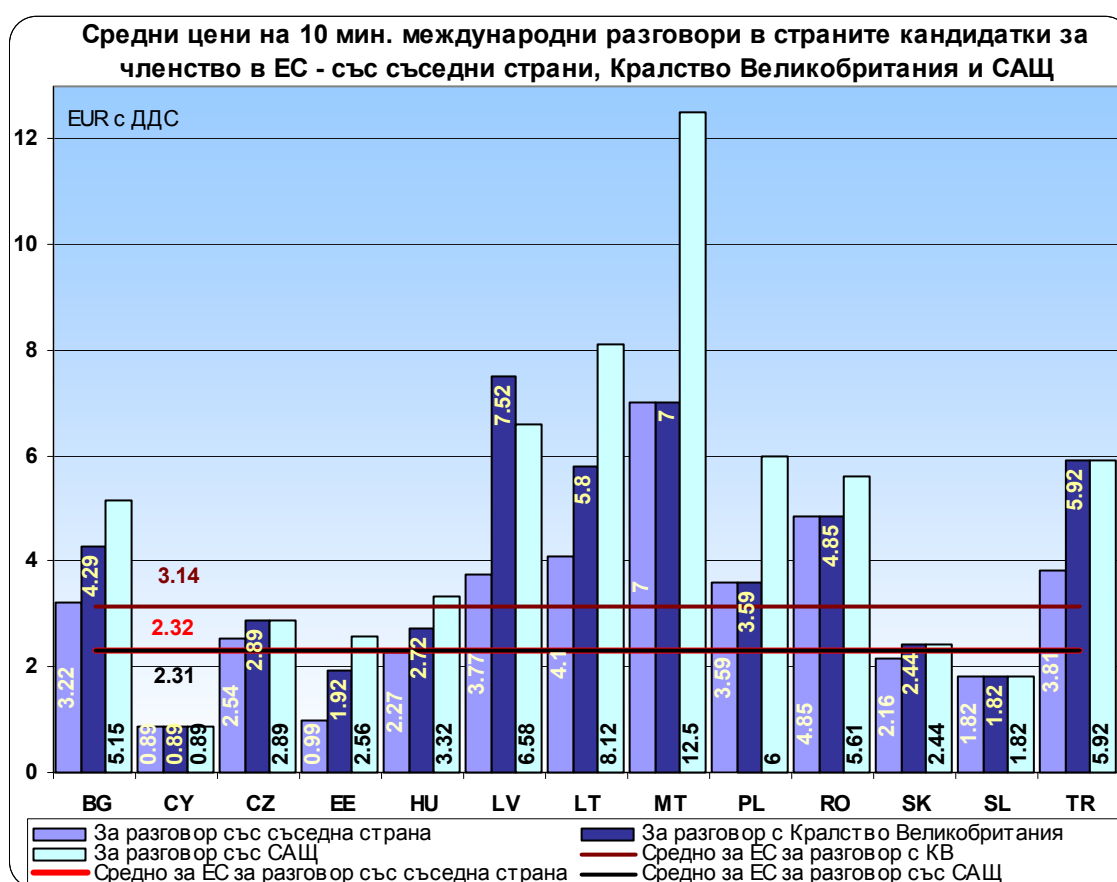
Източник: EC, Eight Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, PWC Consulting, 1st Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector), IBM Business Consulting Services, 3rd Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector)

Фиг. 13

Средната цена на БТК ЕАД за провеждане на междуселищен разговор е една от най-високите за цяла Европа, въпреки средното намаление от 19,7%, вследствие на ребалансирането на цените.

Средните цени за междуселищни /национални/ разговори в страните кандидатки за членство са съизмерими със средните стойности на тарифите в ЕС. Средното ниво на 3 мин. междуселищен разговор в страните от ЦИЕ, в които дефиницията за разговор на далечно разстояние /над 200 км/ има реално приложение е 35,9 €-cents /8,5% намаление спрямо цените от края на м. март 2002 г./, докато средната стойност за ЕС е 35,5 €-cents, което кореспондира с 5% годишно намаление спрямо края на август 2001 г. Тези факти показват, че в цяла Европа продължава тенденцията към уеднаквяване на тарифите за селищни и междуселищни разговори.

На Фиг.14 са представени цените на историческите оператори за провеждане на 10 мин. международен разговор с домашен потребител от съседна страна, отдалечена европейска държава и САЩ⁶. Международни разговори се предлагат от алтернативни оператори на фиксирани мрежи само в Чешката Република, Естония, Унгария, Латвия и Полша. В България през 2002 г. единствено БТК ЕАД предоставя международни гласови телефонни услуги.

Източник: EC, Eight Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, PWC Consulting, 1st Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector), IBM Business Consulting Services, 3rd Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector)

Фиг. 14

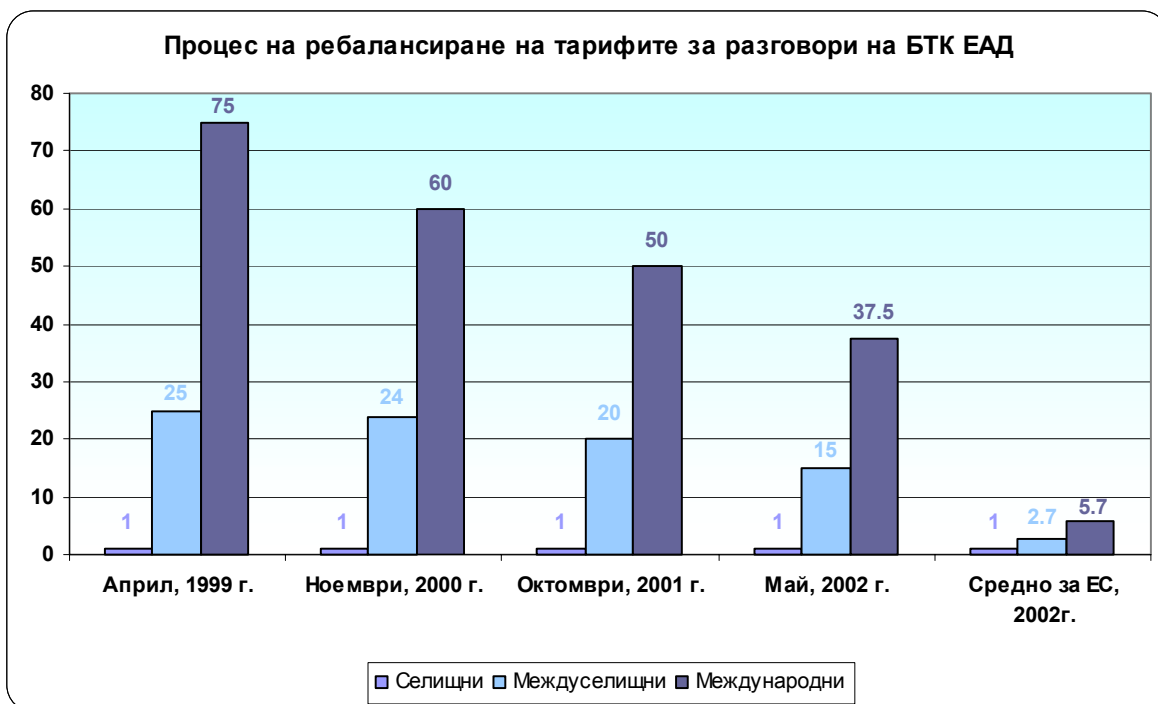
И през 2002 г. се запазва тенденцията към намаление на цените на международните разговори в ЕС – с 4% спрямо 2001 г., както за домашни потребители, така и за бизнес абонати. В предприсъединителна Европа цените на международните разговори намаляват интензивно, като само спрямо края на м. юни цените падат с 23% за разговори с отдалечени европейски държави и с 9% за разговори със САЩ.

⁶ цените са в евро, с ДДС, за часовете с натоварен трафик

За страните от ЕС прави впечатление, че най-ниска е стойността на разговорите със САЩ. Все още средните цени на международните разговори в страните кандидатки за членство в ЕС са по-високи от тези в страните членки – 3,15 € за разговор със съседна страна, 3,97 € за разговор с Кралство Великобритания /отдалечена Европейска Държава/ и 4,91 € за разговор със САЩ. Цените на БТК ЕАД са по-високи от тези средни стойности.

Налага се изводът, че реструктурирането на тарифите за предоставяната от БТК ЕАД фиксирана гласова услуга трябва да продължи в същата насока – увеличаване на месечния абонамент и на селищната телефония и намаляване на цените на междуселищните и на международните разговори. Целта е да се постигне приемлива норма на възвращаемост за всички услуги от потребителската кошница, да се избегне крос субсидирането между тях, като се отчитат измененията в икономическата ситуация в България /равнище на инфлацията, икономически растеж/.

На Фиг.15 е представено изменението на съотношението между цените на селищните, междуселищните и международните разговори след четирикратното ребалансиране на цените за периода 1999 г. - 2002 г.

Източник: EC, Eight Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, БТК ЕАД

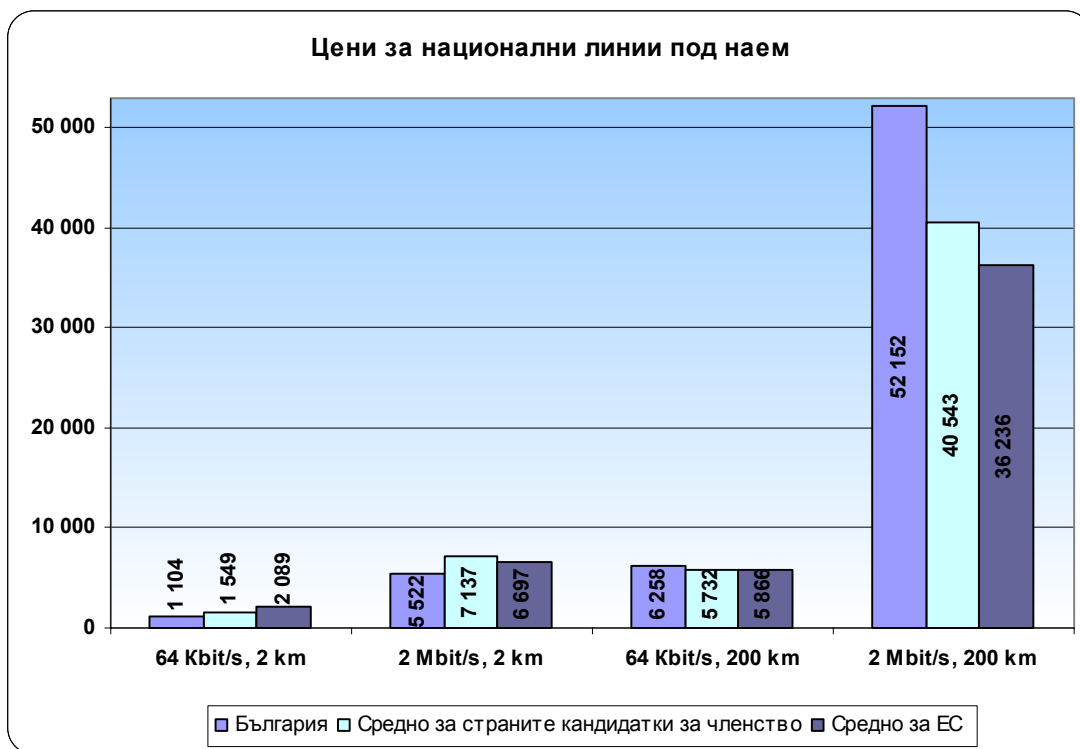
Фиг. 15

Очевидно е, че в сравнение със средното съотношение за ЕС, тарифите на БТК ЕАД са силно небалансирани. Липсата на съпоставимост между цените и разходите води до изкривяване на пазарното съотношение търсене-предлагане, което би рефлектирало в инвестиционната политика на оператора. Освен необходимостта от бързо ребалансиране на тарифите и ориентирането им към разходите, е необходимо да се имат предвид и нормативно определените елементи на всеобщо предлаганата услуга и съответното компенсирание на оператора, който я предоставя.

2.3.2. Линии под наем

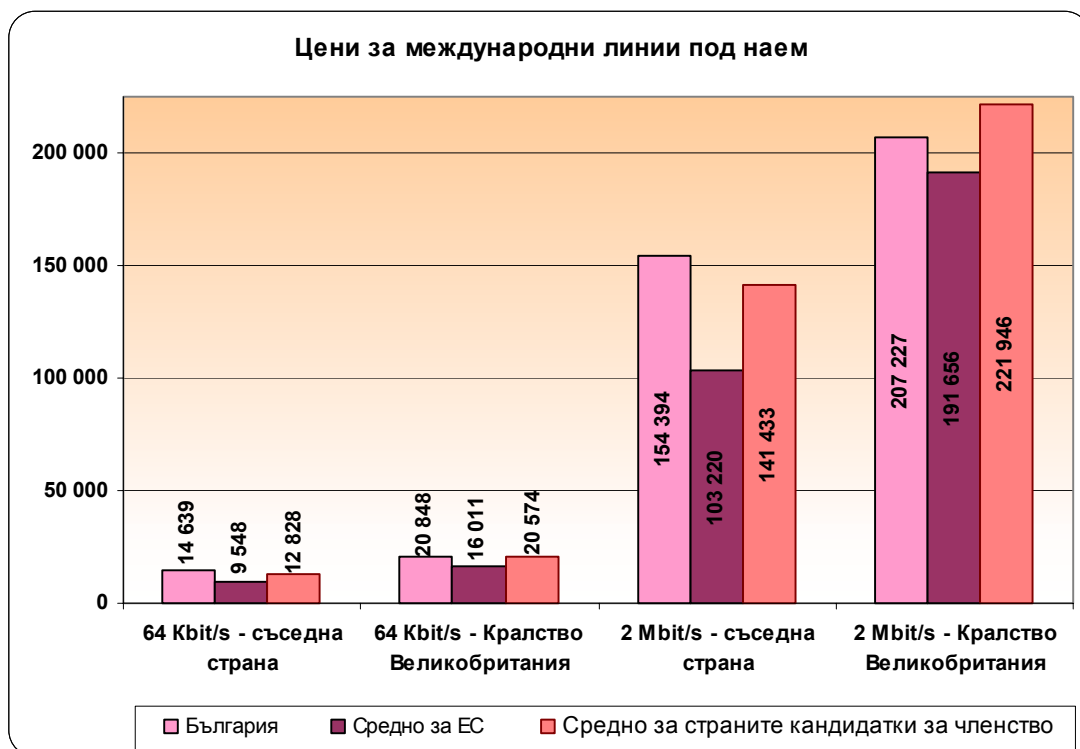
Представената информация се отнася за годишния абонамент за линии под наем⁷, предоставяни от историческите оператори на страните от ЕС и държавите от ЦИЕ, кандидатки за членство в ЕС.

⁷ цените са в евро, като от стойността е изключен ДДС и всички възможни намаления, предоставяни при договаряне

Източник: EC, Eight Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, PWC Consulting, 1st Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector), IBM Business Consulting Services, 3rd Report on Monitoring of EU Candidate Countries (Telecommunication Services sector)

Фиг. 16

Източник: EC, Eight Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, PWC Consulting, 1st Report on Monitoring of EU Candidate Countries /Telecommunication Services sector/, IBM Business Consulting Services, 3rd Report on Monitoring of EU Candidate Countries /Telecommunication Services sector/

Фиг. 17

БТК ЕАД предоставя селищни и междуселищни линии под наем на цени, по-ниски от средните за Европа и международни линии за I и II зона /съседни и близки страни и страни от Западна Европа/ на цени, по-високи от средните.

Прави впечатление, че страните кандидатки предоставят средно по-ниски цени за линии под наем с малък преносен капацитет – 64 Kbit/s и на по-високи цени за линии с по-висок преносен капацитет – 2 Mbit/s и 34 Mbit/s.

С приетата промяна на цените от 1 май 2002 г., БТК ЕАД увеличава средно с 2,9% тарифите на месечен абонамент за аналоговите линии и намалява цените на цифровите линии средно с 14,5%.

Във връзка с либерализацията на пазара, тенденцията за следващите години е към намаление на цените на линиите под наем. Право на изграждане на собствени линии до края на 2002 г. операторите имаха само при получено разрешение от КРС, след отказ на БТК ЕАД да предостави линия под наем. Очаква се част от операторите, които досега ползват линии под наем от БТК ЕАД, да започнат изграждане на собствени линии. С отпадането на изключителните права на БТК ЕАД се очаква навлизане на нови оператори, предлагащи услугата линии под наем.